

dolog életünkben a szokás, legyen az jó vagy rossz szokás. Mindig elkésért, mikor halljuk, hogy a részeges apa szokása szerint este végigverte a családját; mikor látjuk, hogy az anya szokása szerint elbeszélgette, elszomszédolta a gyermekei elől az ebédet; mikor szokása szerint a gyermek elfuserálja a napi leckéjét; a börtönből szabadult megint lopott; valaki szokása szerint állandóan káromkodik stb. Istenem! Mennyi bajt okoz a rossz szokás, megbízhatatlanná silányítja az embert, értékvesztett teszi. Talán az ilyenekre fogalmazott egy alkalommal a Kossuth rádió így: "Rossz a létezés-technikánk" és rossz ezért az életünk is.

A jó szokások emelik az ember erkölcsi tőkét. Jézusnak szokása volt a templomba menni... Örülnek templomaink. Egyebek mellett ennek egyik oka az, hogy a mai nemzedéknek nem vált szokásává a templomjárás. Úgy tudok örvendeni, mikor a szülő kezén jön a gyermek a templomba; mikor az étkezés előtt a legkisebb gyermek mondja az asztali áldást.

A szokás jellemzi az embert. Ennek alapján meg lehet állapítani, hogy ki vallásos és ki nem az. A szokás a hovatartozásról is vall, pl. egy keddi vásáros nap alkalmával a székelyudvarhelyi piacon a déli harangszó megkondulásakor meg lehetett tudni, hogy azok mind katolikusok, akik az egyszerű keresztet vetik. Az ortodox keresztet vetők mind románok. A kalapot emelők protestánsok. A szokás összetart, egybefog. Emlékszem 1981-ben egy müncheni református istentisztelet után a Himnuszt énekelték záróéneknek és mi mind, akik végigkönyeztük, mind erdélyiekként ismertünk egymásra. A szokás el is választhat embertársamtól, még a szomszédomtól is. "Dicsértessék a Jézus Krisztus", köszön a katolikus a papjának. "Békesség Istentől", mondja a református, "Isten áldja", mondja az unitárius. Ez a szokás olyan, mintha az én "Jó napot" kívánságom-köszönésemre "Guten Tag" vagy "Bon jour"-ral válaszolnának magyar feleim. Közéleti küszöb.

A szokás örökség. Nem önmagáért való és nem méretik önmagával. Nemzedékek hagyománya. Most amikor akarva-akaratlan annyi mindentől szabadulunk meg, az ősök szokásait is felejtgetjük. A szokásunkban a múltunk van, s az elhagyott szokásokkal még a hazából is el-kitévedünk. A Hargita havasaiban élő emberek tudják, hogy a rengetegben eltévelyedőknek a baj ott kezdődik, mikor már hátrafelé sem tudnak tájékozódni, eligazodni, mert lábuk nyomát befújta a hó (Sütő András). A szokások lokálpatrioták is, kötnek az otthonhoz, a múlthoz, önazonosságunk bizonyosságai a megmaradásban.

A régi babonának is tartott szokásokat, hagyományokat, egyfajta istenkereső szokásnak is tartom. Istenközéltetés is ez. Az istenkeresés örök ösztönös szokása az embernek, mióta értelmi-érzelmi és akarati világáról tud valamit is. Nekünk segítenünk kell keresztényi keretben ezt az Istent-kereső szokást, hogy lélekkel teljen meg az életünk, létezés-technikánk legyen keresztényi, hogy szokássá és gyakorlattá váljon az evangélium üzenete mindennapunkban, és így otthonná tegyük Földünket, testvérré fogadjuk egymást, nem alkalomszerűen, kirakatrendezőn, hanem egy emberi élet szokása szerint. Ámen.

JÉZUS-VÁRÁS ÓSZÍNTE SZERETETTEL

Róm 12, 9

Nemsokára itt van karácsony. Érkezésének öröme és gondja lelkünkön és zsebünkön kopogtat. Minden évben tennünk kell, áldoznunk kell valamit, hogy békességgé, szertetté váljon bennünk a világ és a szeretet örömezenetévé karácsony. Ezt az örömet valósággá váltani nem lehet a zsebszemlélettel. Lélekkel kell többet tennünk érte. Ez a cselekvő adventi Jézus-várás. A betlehemi csillagtól vette fényét

a felolvasott bibliai vers is, hogy eligazítson Jézushoz és jobbik önmagunkhoz: "A szeretet képmutatás nélkül való legyen." Erről gondolkozunk ma!

Hogy a képmutatás a valóság tagadását jelenti, erre vonatkozóan hallgatók meg a Jézus előtti kornak egy történetét. Görögországban városállamok voltak, és állandó versengésben éltek egymással. A legerősebb ellenfelek Athén és Spárta városa volt. Sorozatos harcokban szikráztatták össze erejüket, de sokáig nem győzhetett egyik sem. Ebben az erő-szikráztató időben történt, hogy az athéniak egy hatalmas képet festettek, mely azt mutatta be, hogy legyőzik a spártaiakat. A vitézség minden elképzelhető jelenetét ráálmodtatták a festővel a vászonra. Ezzel a képpel is bátorították önmagukat. Egy alkalommal spártai követek jelentek meg Athénban és a kép elé vive őket büszkén mutogatták azt. - Ugye milyen bátrak és vitézek az athéniak? - kérdezték. Egy spártai akkor így szólt: Igen, de csak a képen!

A képzelet és a kívánság színeivel festett képen az volt megfestve, hogy milyenek szerettek volna lenni az athéniak, de nem az, hogy milyenek voltak.

Magunk is ilyen képmutatók vagyunk sokszor, azt mutatjuk, hogy milyenek szeretnénk lenni, de a valóságot rejtegetjük. Megtörtént az, hogy látogatni mentem a tömeglakásba. Már a lépcsőházban ronda szavakkal és sértő kifejezésekkel öntötték nyakom az ember fülét. Valahol veszekedtek a négy emeleten. - Bárcsak ne az én híveim lennének -, sóhajtottam fel. Most sem volt szerencsém, mert ahogy közeledtem a lakáshoz, egyre hangosabb lett a sikoltás, a szitkozódás. Végre lehajtott fővel álltam meg a bűvös csengő előtt, s a leselkedő-hallgatózó szomszédoktól szégyelltem a csúfos visszavonulást, hát becsengettem. Azonnali békekötés csendje pihente meg a családi hadszínteret, gyenge mozgás után, mosolygó arccal, édes szavakkal hívtak bennbe. Férj és feleség kéz a kézben, egymást kényeztetve versengtek azon, hogy egy szép családi életet megvalósítsa család képét mutassák nekem. Képmutatók, ez a szó dobolt egyre-másra a minden család békességét féltő lelkiismeretemen. Nevetségesek voltak, képmutatók.

Mikor a gyermekednek nem adod azt, amit adnod kellene, pl. példát, őszinteséget, hitet, feddhetetlen jellemet és megvered, megköveteled, hogy ő ezt adja neked, mondd, nem képmutató vagy? Mikor felfelé mosolyogsz és mindent megbocsátó vagy, lefelé zsarnoka vagy embertársadnak, mondd, nem képmutató vagy? Mikor csak azért járod a templomot, hogy új ruhád, frizurád bemutasd, hogy mások lássanak ott is, mondd, nem képmutató vagy?

Bizony képmutatóvá készítette ki önmagát az ember, képzelt szerepe lejátszására az élet színpadán. Nem mindenki jó színész, és így a tehetségteleneken keresztül annál visszataszítóbb a kétszínűségben nagyon lezüllött ember magatartása.

Azt mondhatná az a valaki, ki az előbbiek alapján találva érzi magát, hogy mindenkinek magánügye ez. Én azt mondom, hogy ez nem magánügy, ez közügy! Közügy az, hogy békéről beszélnek a felelősek és szorgosan szerelik fel a tömegpusztító fegyverek állásait a világon szerteszéjjel. Közügy az, hogy a tanító, a lelkész mint mond és mit cselekszik. Közügy az, hogy gyógyítsa az orvos a beteget, a bíró igazságos ítéletet hirdessen, és aszerint éljen is. Közügyünk az, hogy a valóság szóról-szóra fedje azt, amit mondunk magunkról. Közügyünk az, hogy mindenki olyannak mutassa magát, mint amilyen, és nem olyannak, mint amilyen szeretne lenni. Ez az őszinte világ tízparancsolatának legfontosabbika. Ez az egymást érzők és tudók biztonsága, megnyugvása, erőssége és nagy-nagy emberi békessége. Több kenyérre, békességre, munkára is szüksége van a világ emberiségének, de a képmutatás nélküli őszinte életre is.

Gondoltál-e arra, hogy hányszor sírt és sóhajtott miattad a te édesanyád? a te gyermeked? testvéred? barátod? vagy rokonod?, így szólván: Nem lehet kiigazdoni rajta! Gondolsz-e arra ebben a pillanatban, hogy hány keserű órán számláltad elé képmutató kedveseid, barátaid? Ha gondoltál erre, akkor miért

nem tettél arról, hogy ez tovább ne menjen így? Gondolom, hogy miért, mert mindig azt vártad, hogy más kezdje. Ha képmutató kedvesed őszinte is volt, te nem hittél már az őszinteségében és minden szavát, tettét képmutatásnak könyveltél el, önmagadból indultál ki.

Csoda hát, hogy az ember nem hisz az embernek, inkább bízik a kutyájában, mint felebarátjában? Csoda hát, hogy reszket az emberiség egy világégéstől, jövőendő háborútól?

Az őszinte, képmutatás nélküli szeretet hiányzik a világból. Lehet, hogy erre azt mondhatod magadban, nincs igazam, mert szeretet van a földön. Szeretjük a pénzt, az állás hatalmát, befolyásos barátainkat, autónk kényelmét, a gazdag asztalt. Szeretjük gyermekeinket is, hisz minden nap pénzt adunk nekik, hogy álmaikat a pénzzel valóra váltsák. Szeretjük szüleinket is, mert ha máskor nem, egy évben egyszer, halottak napján a csendes temetőben, vagy karácsonykor talán egy gondolattal, csokor virággal, bűnbánó szóval felkeressük. Szeretjük mindazt, amire szükségünk van.

Nem veszed észre, hogy ez csak képmutató szeretet. Az őszinte szeretet nem időszakos forrás, hanem folyamatos ömlése az Isten adta lelki tehetségnek. Nem a maga hasznát nézi, nem rója fel a gonoszt, nem múlik el, nem kétszínű, hanem őszinte.

Mondd, laknál-e egy olyan épület első vagy tizedik emeletén, amelyről feltételeznéd, hogy bármelyik percben összeomolhat? Vennél-e olyan kenyeret, amelyik már penészes? Gázzal tele szobában gyújtánál-e gyufát? Biztos, hogy nem. Pedig ehhez hasonlót cselekszel akkor, amikor nem őszinte szeretettel élsz. A veszéllyel játszol. Költözz hát ki vágyaid összeomló emeletes palotájából, ne élj és másnak se adj lelked penészes kenyeréből, dobd el a mindig kézügyben lévő, robbanást okozható kétszínűség gyufáját.

Nézd, Pál apostol őszintén akarta, hogy Jézus tanítása hajlék és kenyér, biztonság és békesség legyen az emberek közt, és vállalva a sokszor jelentkező halált, a megalázást, vállalva mindent mindig szeretettel, őszinte szeretettel járt és dolgozott ügyében. Nézd Dávid Ferencet, mindig az őszinte szeretet gerinceségével szólt és cselekedett. Nézd a történelemben azokat, akik így tettek, nevük ragyog fényvel, de azoké, kik az egyéni érdek kétszínűsége alá húzódtak, sárral piszkolták be nevük, életük, elmúltak.

Adventben vagyunk. Hitünk szerint nem tétlen várakozás ez az időszak, hanem a cselekedet, a várakozási tettek időszaka. Nem elég karácsony felé fordulni, a pásztorokkal kérdezni: Mit cselekedjünk? Az angyalok világ-himnuszában gyönyörködni, Heródes kegyetlenségét elítélni, vagy az ünnepi szabadidőnk aranyából, tömjénéből és mirhájából egy keveset szentelni Jézusnak. Soha semmi sem elég ahhoz, hogy mindent megpróbálj ahhoz, hogy őszinte, képmutatás nélküli szeretettel élj. Hogy ne legyen hazug kezében az ajándék, amit gyermekeidnek nyújtasz, a csók, a mosoly, mellyel embertársad életébe beragyogsz boldog ünnepet kívánva.

Ezzel a képmutatás nélküli szeretettel közeledj adventben Jézus bölcsőjéhez. Ezzel mérd magad mindennapos és ünnepi cselekedetedben. Ezzel add hozzá magad a világhoz, nézz embertársad szemébe, tudd és érezd őt magad mellett. Meglásd, szépülni kezd tebelőled, belülről indulóan ez az értékét lejáratott emberi világ; jobbulni fog látásod, enyhülni keserved. Biztonságosabbá válik a lét, ha mindenki ezt teszi. Te azért ne törődj mással, te és a te házadnépe úgy készülj a naponkénti életedben, hogy "Képmutatás nélkül való legyen" benned, bennünk, a világban a te szereteted, jelenléted, ne csak a jászolbölcsőnél, hanem otthonodban, munkahelyeden, az emberek közt és a te Isteneddel szemben. Ámen.

VÁRAKOZÁS

Róm 8, 19

A türelmetlenség századát éljük. Az "Add meg Uram, de most mindjárt" a legszaporább imádságunk. A "legek" rekordja nemcsak elbűvöl, hanem még lihegőbb, gyorsabb tempóra állít be. A kocogókat elmaradottakként sajnáljuk. Minden kérdésünk a legsúlyosabb, minden álmunk a legsürgetőbb, minden célunk a leghalaszthatatlanabb, minden gondunk, bajunk a legsújtóbb, s minden betegségünk a legfájóbb. Úgy élünk, mintha a mi szertartásos-járású kenyérmagot vető őseink nem is előttünk járták volna ezt a földet kemény, határozott, döngő léptekkel. Mintha az ők nyugodtabb vagy nem annyira hajsolt életüket minden nap halványabbra radfrozná a mi életünk... Hiába, nincs időnk, mi rohanunk.

Ebben a mindenből való kirohanásunkban, mikor úgy siettetjük magunkat, hogy életünk percei egymás sarkára lépnek, engedjétek meg ez adventi alkalommal, hogy egy heti tempó után Pál apostol gondolatával tegyek pontot a magunk türelmetlen rohanására. A páli gondolat tüze mellett melegedjünk meg a mai adventi gondolatnál, a várakozásnál.

Már mikor ezt a szót kimondom, mint mágneshez, úgy ugranak hozzánk az emlékek, a megéltek, az olvasottak s a hallottak. Mosolyognál rajtam, ha így kérdeznék rád egy mondatfővel: tudod-e, mi a várakozás? Mosolyognál, mert azt hiszed, hogy ennél könnyebb kérdéssel még nem vizsgáztatott senki. Idéznéd az egész életedet, vagy annak percekre, órákra szétmorzszolt részeit, "én ne tudnám, mi a várakozás?" kérdeznéd. Tudom, hiszen gyermekkorban sem tudtam kivárni azt, hogy megnőjek, vártam este az éjjelt, a nehezen múló, nehéz iskolai órákon azt, hogy valahogy már kicsengessenek, azt, hogy úgy karácsony felé felírassuk a táblára a várva-várt vakációt. Vártad azt, számlálva a napokat, hogy mikor szerelsz le a katonaságtól, mikor jön el felnőtt életed nagy alkalmá, hogy "Igent" mondhasz annak, akire annyit vártál. Ha elmentél, hogy hazagyere, ha gyermeket nem adott az Isten, hogy adjon, ha adott, hogy felnőjön, hogy kenyeret, több kenyeret kereshess, hogy jobban boldogulj... s egész az előző élet-órádig tudnád idézni nagy várakozásaidat, türelmetlenségedet.

Nem ilyen várakozásra gondolunk. Ilyen szinte mindenkiel megtörténhet. Most nem azokra a kedves, drága lelkekre gondolunk, akik abban a hajlékban, ahol valamikor otthon voltunk, különösen ilyenkor karácsony felé várnak minket, a gyermeket, az unokát. Mondjuk, hogy valójában nem is az Isten házára, mely magához ölelő kapukkal vasárnapról-vasárnapra vár, talán hiába vár. Nem is arra az évszázados nagy sóvárgó várakozásra, mikor az emberiség milliói eleven húsba vajt körömmel várták, hogy a "jogos ember jogot kapjon", hiszen a székeiy ember évezredek joga az egyenlőségen és szabadságon alapult egyetemlegesség.

Ha madártávlatból tekintjük a történelmet, azt kell mondanunk, hogy olyan feszülő, égő, gyötrő vágyakozások és várakozások izgalmas sorozata, lassú vagy gyors egymásutánja a történelem, ahol a ritka beteljesülések százados örömet határoltak, de százados gyászt, bajt, nyomort és könnyet arattak. Várakozások beteljesülése a történelem vetületében, vagy örök siralmaink, eltemetett vágyunk, örök égő sebünk nemzeti gyászunk nagy temetőjében. Nem akarok utalni arra a nagy várakozásra sem, amikor egy ország várta, remélte, hogy az utolsó aranyágacska az Árpád vezér örökségéből kihajtsa... és hiába várta,